

Omkring kritikken av Sheldon og Eleanor Gluecks siste verk.

Av Nils Christie.

Sheldon og Eleanor Gluecks siste verk "Unraveling juvenile delinquency" er møtt med usedvanlig stor interesse i en rekke tidsskrift med mere eller mindre sterk tilknytning til kriminologi. Det har haglet med overmåte rosende uttalelser — særlig fra jurister og antropologer — men det er også kommet fram til dels meget kraftig kritikk. Spesielt har en rekke sosiologer gått til angrep både på metodene ved undersøkelsen, og tolkningen av resultatene. I det følgende forsøkes å gi et referat¹⁾ av enkelte hovedpunkt i *kritikken*. Muligens kan fragment av denne kritikken være til hjelp ved lesningen av dette sentrale verket, samtidig som en del av synspunktene viser veg for videre forskning.

Hovedtrekkene ved undersøkelsen forutsettes kjent ved professor dr. jur. Stephan Hurwitz' anmeldelse²⁾. Denne gir et så fyldig referat av metoder og resultater ved undersøkelsen, at det her bare for sammenhengens skyld er nødvendig å minne om at undersøkelsen bygger på en sammenligning mellom 500 unge lovovertredere og 500 ikke-lovovertredere. Til hver lovovertreder svarte en ikke-lovovertreder fra mest mulig tilsvarende nabolag, og med samme kjønn, alder, etniske bakgrunn, og intelligens. Lovovertredere ble undersøkt og intervjuet på oppdragelseshjem, de andre på folkeskoler.

Utvalget.

Kritikken retter seg i særlig grad mot valget av undersøkelsespersoner. For det første, hevder kritikerne, ligger det store feilmuligheter allerede i det banale faktum at lovovertredere ble kontaktet mens de oppholdt seg på en anstalt, mens kontrollgruppen ble kontaktet mens den befant seg i sitt vanlige skolemiljø. Foreløpig vet vi lite om virkningen av anstaltopphold, men det er i hvert fall sansynlig at mange av de psykiske særtrekk Gluecks mener å ha funnet — eller leserne undrer seg over at de ikke har funnet — hos lovovertredere, mere er en følge av anstaltoppholdet og den foregående avsløring,

¹⁾ Referatet av kritikken bygger på bokanmeldelser og artikler — ca. 30 i tallet — som undertegnede nokså tilfeldig er kommet over i følgende tidsskrifter: Harvard Law review, British journal of delinquency, Federal probation, Journal of criminal law and criminology, American sociological review, American journal of sociology, og ikke å forglemme: Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab. Anmeldelser og omtale finnes ganske sikkert også i andre tidsskrifter, og muligens er også enkelte ting oversatt i ovenfornevnte.

²⁾ Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab, 2. hefte, 1951, s. 186—90.

enn de er årsak til lovovertrædelsen. *Sol Rubin*³⁾ og *George H. Des-sion*⁴⁾ er blant de som sterkest peker på dette. Den førstnevnte peker samtidig på sansynligheten for at anstalten får hånd om en ganske spesiell type lovovertrædere ved at dommere antakelig systematisk sender til institusjonen de personlighetstyper de tror passer der, og disponerer annerledes med andre personlighetstyper.

Et annet punkt angående utvalget som kritikken setter inn mot, er Gluecks forsøk på å holde nabolagsfaktoren konstant. Grovt forenklet, hevder kritikerne at Gluecks bruker altfor rommelige kriterier for å angi hva som er „samme nabolag“, og at de dessuten heller ikke innenfor disse rommelige kriterier har klart å skape tilstrekkelig grad av overensstemmelse mellom de to grupper. Innen det som tilsynelatende er samme type nabolag, kan det være svære variasjoner, og disse variasjonene kan være vel så gode forklaringsprinsipp når det gjelder forskjellene mellom lovovertræderne og kontrollgruppen som alle de faktorer Gluecks drar fram. *Albert J. Reiss Jr.*⁵⁾ peker f. eks. på at dataene for bosted i underprivilegierte strøk viser at 55 prosent av lovovertræderne mot bare 32,4 prosent av kontrollgruppen kommer fra „skadelige slum-strøk“. *Ernest W. Burgess*⁶⁾ skriver under henvisning til det samme, at forfatterne ikke engang diskuterer dette misforholdet som i virkeligheten er så stort at det gjendriver deres krav på å ha klart å holde nabolagsfaktoren konstant. I tillegg til alt dette, kommer så *Donald R. Tafts*⁷⁾ påvisning av at det ikke er mindre enn 69,9 prosent av samtlige folketellingsdistrikt i Boston som finnes representert i undersøkelsen. Det blir ikke småtterier som kommer inn under betegnelsen „underprivilegiert nabolag“. *Reiss Jr.*⁸⁾ avslutter sin diskusjon av nabolagsfaktorens behandling hos Gluecks med å si:

„Yet all these comparisons are perhaps unimportant compared with the assumption that matching on such gross characteristics „adequately“ controls the neighborhood environment of the two groups. The neighborhood environment in a sociological sense can and does vary considerably both inter- and intra-neighborhood. These influences must be measured by indexes of the character of the local social life and institutional control.“

Prediksjonstabellene.

Kritikken mot prediksjonstabellene er på mange måter skarpere enn kritikken mot utvalget, men samtidig rammer den selvfølgelig på et mindre vesentlig punkt i og med at disse tabellene inntar en mindre sentral plass i undersøkelsen enn forsøket på å klarlegge årsaksfor-

3) *American journal of sociology*, no. 2, 1951, s. 107—114.

4) *Journal of criminal law and criminology*, no. 6, 1951, s. 755—759.

5) *American journal of sociology*, no. 2, 1951, s. 115—120.

6) *Federal probation*, March 1951, s. 53—54.

7) *Journal of criminal law and criminology*, no. 3, 1951, s. 300—316.

8) Cfr. note 5.

holdet. Kritikken mot tabellene retter seg både mot kriteriene for valg av innhold i tabellene, og mot innholdet selv⁹⁾, mot at resultatene fra undersøkelser av 14—16 åringer brukes til å konstruere prediksjonstabeller for 6 åringer¹⁰⁾, og mot at det ikke tas tilstrekkelige forbehold om at tabellene bare kan brukes i nøyaktig samme situasjon som de ble konstruert i¹¹⁾. I tillegg kommer påstander om at Gluecks statistiske metoder er meget ufullkomne¹²⁾, og endelig inneholder kritikken temmelig affektive utfall mot bruk av prediksjonsinstrument i det hele tatt¹³⁾. *John E. Anderson*¹⁴⁾ går etter en rekke innvendinger så langt som å hevde at boka ville blitt vesentlig bedre hvis kapitlet om prediksjon ikke var blitt skrevet.

Noen detaljert gjennomgåelse av hvert av disse punktene i kritikken har neppe krav på særlig interesse. Flere av innvendingene virker — selv helt isolert sett — så berettigede og så tungtveiende at det ikke kan være tvil om at prediksjonsinstrumentet foreløpig i hvert fall, ikke kan sies å ha noen som helst praktisk betydning. Av mere generell interesse for bedømmelsen av verket, er derimot muligens forklaringen som Burgess¹⁵⁾ forsøker å gi på enkelte av svakhetene ved prediksjonsinstrumentet. Burgess hevder her at forfatterens tenking er helt dominert av et individualpsykologisk syn på menneskers adferd. Forfatterne søker forklaring på kriminalitet i nedarvede tendenser og i personlighetsstrukturer som allerede er formet før barnet begynner på skolen, hevder han. Og videre:

"The authors are immune to a social-psychological explanation of human behavior in which becoming a juvenile delinquent is interpreted in terms of the interpersonal relations of the boy with his family and his companions, and of his experiences on the playground, in the school, and in the neighborhood. For example, they discount entirely their own findings that 56 per cent of delinquents as against less than 1 per cent of nondelinquents are gang members and that 98 per cent of the former associate with delinquents as against only 7 per cent of the latter. They explain these facts naively by quoting a proverb "birds of a feather flock together". They add: "this tendency is a much more fundamental fact in any analysis of causation than

⁹⁾ Burgess, cfr. note 6, og Reiss Jr., cfr. note 5.

¹⁰⁾ John E. Anderson, *Journal of criminal law and criminology*, no. 6, 1951, s. 745—748, Burgess, cfr. note 6, Elio D. Monachesi, *Federal probation*, March 1951, s. 57—58, og Justine Wise Polier, *Harvard law review*, no. 6, 1951, s. 1036—1038.

¹¹⁾ Reiss Jr. cfr. note 5, og Edwin Bidwell Wilson, *Harvard law review*, no. 6, 1951, s. 1039—1041.

¹²⁾ Anderson, cfr. note 10, mens Judson T. Shaplin og David V. Tiedemann i *American sociological review* no. 4, 1951 stiller seg interessert velvillige.

¹³⁾ Rubin, cfr. note 3.

¹⁴⁾ Anderson, cfr. note 10.

¹⁵⁾ Burgess, cfr. note 6.

the theory that accidental (sic) differential association of non-delinquents with delinquents is the basic cause of crime" (p. 164).

This is a perfect illustration of their allegiance to a theory of individual psychology and their rejection of any explanation in terms of the influence upon conduct of association with others and of participation in groups".

Tolkingen.

Endelig har flere kritikere også festet seg ved den tolkingen Gluecks gir av sine resultat. Atskillig av denne kritikken later igjen til å bero på svært lite vennlige tolkinger av hva Gluecks har forsøkt å si. Verdt å nevne er likevel kritikken av Gluecks konklusjon, eller som de selv kaller den "a tentative causal formula or law". Rubin¹⁶⁾ hevder f. eks. at det ikke markeres i loven at den er begrenset til å gjelde det utvalg undersøkelsen bygger på. Kritikken blir meget relevant sett på bakgrunn av flere kritikere som i høyeste grad later til å anse loven som generelt gyldig. Videre mener Rubin å påvise at loven ikke en gang er i overensstemmelse med forfatterens egne tabeller. Gluecks karakteriserer f. eks. i loven sin lovbrøtterne som aggressive, mens tabellene bare karakteriserer 15,1 prosent av lovbrøtterne som aggressive, mot 5 prosent av kontrollgruppen.

* * *

Ut fra idealet om at vitenskapelige undersøkelser bør foreldes hurtigst mulig — slik foreldelse er tegn på aktivitet og framgang i et fag — så er kritikken mot "Unraveling juvenile delinquency" meget gledelig. Det er vanskelig å forstå annet enn at verket er blitt atskillig redusert av kritikken, men samtidig er det skapt et lite område hvor vår viten er litt sikrere enn før, og også erfaringer til hjelp for videre forskning.

For en leser med tilknytning til sosiologi, er området som blir igjen omtrent dette: Det som står fast, er forskjellen mellom lovovertrederne og ikke lovovertrederne når det gjelder sosial bakgrunn. Resultatene av psykiaterens intervju og av rorschachtesten kan stort sett være en følge av lovovertredeisen. Det samme kan en tenke seg om utsagnene om oppdragelsestypen og om det følelsesmessige forhold mellom foreldre og barn. Derimot virker det meget søkt å tenke på lovovertredeisene som årsak til dårligere boligforhold, dårligere økonomi i familiene, mindre planlagt husholdningsrutine, o. s. v. Til trods for forsøket på å holde nabolaget konstant, er det nettopp disse faktorer som presser seg fram. Dette syn behøver selvfølgelig ikke på noen måte komme i konflikt med de andre forklaringsprinsipp Gluecks opererer med, men det er vanskelig å forstå at akkurat "Unraveling juvenile delinquency" gir noen overbevisende bekreftelse på disse andre forklaringsprinsipp.

¹⁶⁾ Cfr. note 3.

Når det gjelder mulighetene for videre forskning, så er det en hel rekke spesialproblem en kunne ta opp med utgangspunkt i undersøkelsen. Særlig fristende muligheter åpner Gluecks påvisning av den svære prosenten lovbrøyttere i utvalget som hadde omgang med lovbrøyttere, og den meget lille prosent ikke-lovbrøyttere som hadde omgang med lovbrøyttere.

Men mere fundamentale spørsmål reiser seg når en tenker gjennom hovedpunktene i kritikken. Nemlig: Er det i det hele tatt mulig å komme fram til noenlunde sikker viten om enkelte av kriminalitetens årsaksforhold ad den veg Gluecks har valgt? Ved å ta for seg en gruppe konstaterte lovovertredere og en kontrollgruppe, og deretter gå *bakover* i tiden for å rekonstruere årsakene til forskjellene mellom dem, *må* det ved nesten alle interessante hypoteser komme en mengde usikkerhetsfaktorer inn i billedet. Dette gjelder ikke for faktorer som er lette å rekonstruere: plassen i søskenflokken eller skolekarakterer, for å nevne et par. Men det gjelder f. eks. i aller høyeste grad for en faktor som atmosfæren i hjemmet 10 år forut for intervjuøyeblikket.

Gluecks sier selv — s. 19 — at de opprinnelig hadde planlagt å lage en undersøkelse av samtlige familier som bodde innen et strøk med høy ungdomskriminalitet i Boston, og som dessuten hadde barn i den alder at barna kunne komme for ungdomstol. Dette ville gi så gode kontrollmuligheter som en i det hele tatt kunne vente å oppnå innen sosialvitenskapene, mente Gluecks. Praktiske vansker fikk dem imidlertid til å gå fra denne planen, hvilket en i høyeste grad må beklage. Hadde den opprinnelige planen blitt fulgt, gjerne i mindre pretensiøs utgave når det gjalt tallet på undersøkte faktorer, men samtidig helst utvidet til å starte *før* barna nådde en alder hvor ungdomskriminalitet var mulig, og til ikke å slutte før en hadde fått fulgt deres utvikling videre oppover i årsklassene til voksen alder, da ville vi utvilsomt fått viktige ting å vite. Og da ville ringen vært sluttet: vi ville vært tilbake til den type undersøkelse som Gluecks flere ganger tidligere har vist sin dyktighet i; undersøkelse av den samme gruppe forsøkspersoner over et lengere tidsrom. Skulle en ved denne type undersøkelse holde en rekke faktorer konstant, ville dette selvfølgelig by på meget store omkostninger — antakelig mye større enn ved den foreliggende undersøkelsen — men det er vanskelig å forstå annet enn at dette i det lange løp ville vise seg å være en lønnsom investering.

Det er let å komme med ønskedrømmer og sitere kritikk. Gluecks kan utvilsomt med den største sinnsro svare: Gjør det bedre selv, og se hvor lett det er!

Nils Christie.